

Broedvogels Landgoed Holland 2020

Eind 2019 had ondergetekende het plan gevat om de broedvogelpopulatie van het Bosje van Holland (14,3 hectare groot) in kaart te brengen. Inmiddels heb ik vernomen dat de officiële naam Landgoed Holland is, dus mijn eigen benaming zal ik proberen niet meer te gebruiken. De redenen om er een kartering te doen:

1. Het (productie)bos is in 2005 aangelegd, dus een goed moment om te kijken wat er zoal in zo'n jong bos voorkomt. Een 5-jaarlijkse monitoring zou gewenst zijn.
2. Ik ben er door de jaren heen wel eens geweest, maar te weinig om een goede indruk van de broedvogelsoorten te krijgen, laat staan hun aantallen.
3. Net zoals de Kooiplas en Fayersheide waardevolle gebiedjes zijn in het boerenland, geldt dit ook voor dit gebied. En er zit nog veel meer potentie in het gebied!
4. En tot slot: broedvogels inventariseren is leuk werk (alleen in juni rond 04:00 uur je bed uit is wat minder)!

Naast het inventariseren van alle broedvogels zijn tijdens het onderzoek ook de volgende soortgroepen meegenomen: dagvlinders, libellen, sprinkhanen, amfibieën en reptielen. Deze worden in dit artikel niet besproken, maar zullen in de toekomst een keer aan bod komen. Op dit moment heb ik nl. alleen een tijdelijk overzicht en is dus verre van compleet, vandaar dat ik daar liever over een aantal jaren op terugkom.

Afbeelding: Geïnventariseerde deel Landgoed Holland in 2020. Door het middendeel loopt een hoogspanningsleiding, hier moest i.v.m. veiligheid gekapt worden en is daarna herplant. De 'H' van Holland is van bovenaf nog steeds goed zichtbaar!

Voor wie het gebied niet kent: het bos is gelegen in de hoek Oostermaatweg - Oosterweilandweg. De ingang is aan de Oostermaatweg, waar een bankje aanwezig is. Dit is tevens een mooie plek om na een fietstocht even lekker uit te rusten en om iets te nuttigen. Het gebied ligt nog net binnen onze gemeente, de westkant van het bos ligt strak tegen de gemeente Almelo. Ga er in het voorjaar/zomer een keer naar toe en laat je verrassen door alles wat er te zien is. In het voorjaar zijn bergschoenen of laarzen meestal geen overbodige luxe, want het kan er erg nat/drassig zijn, en dan praat ik nog niet eens over de wintermaanden! En blijf op de bredere (gemaaide) paden, want langs alle smalle paden zitten teken, daar kwam ik al heel snel achter!

Broedvogelkartering

De broedvogelinventarisatie is volgens de Sovon-criteria uitgevoerd, verdeeld over 9 ochtendbezoeken (maart t/m juni). Normaal gesproken is de standaard 8 rondes, maar op 26 juni is een extra ronde op late vestiging van Bosrietzanger gedaan. In gebieden waar veel Bosrietzangers zitten is dit aan te raden. Niet alle tellingen gingen een uur voor zonsopgang van start, vooral in maart (en begin april) is dit niet altijd zinvol, omdat het dan nog erg koud kan zijn en de zangactiviteit wat later in de ochtend veel beter is. Er is eind maart 1 avondbezoek langs de rand van het gebied gedaan, maar dit leverde geen uilen op (deze datum is niet opgenomen in de tabel). De verwachting was dat er wel een Ransuil zou kunnen zitten, maar tijdens het hele broedseizoen is er geen uil in het gebied gezien of gehoord. Zelfs buiten het gebied bij de boerderijen was er geen Steenuil of Kerkuil te horen, terwijl die er wel zouden moeten zitten.

datum	tijd	minuten
19 maart	07:00 - 08:45	105
31 maart	09:15 - 11:00	105
10 april	06:15 - 08:15	120
20 april	06:30 - 08:15	105
6 mei	05:05 - 06:50	105
16 mei	05:00 - 06:45	105
26 mei	04:50 - 06:30	100
10 juni	06:30 - 08:30	120
26 juni	04:00 - 05:00	60
totaal:		925

Het gekarteerde gebied is 14,5 hectare groot, dus 0,2 hectare groter dan het eigenlijke landgoed. Dit komt door een smal strookje langs de Oostermatweg, welke buiten het gebied valt, maar wel mee is genomen in de kartering. In deze strook zaten namelijk veel grensgevalletjes en was het dus makkelijker deze erbij te nemen.

De onderzoeksintensiteit was bijna 64 min./ha., wat hoog is, normaal is 20-30 minuten per hectare al voldoende voor een goed broedvogelonderzoek. Er mag gesteld worden dat de kartering zeer gedegen is uitgevoerd en dat er weinig soorten en aantallen gemist zullen zijn.

In de tabel op de volgende pagina staan de broedvogelsoorten met hun aantallen vermeld. Totaal voldeden 30 soorten aan de Sovon-criteria en deze soorten waren goed voor totaal 165 territoria. Omgerekend levert dit een broedvogeldichtheid op van bijna 114 terr./10 ha.

Ter vergelijking de dichtheden van enkele andere, kleine(re) gebieden, die ik de afgelopen 10 jaar heb onderzocht:

Fayersheide: 173 terr./10 ha (2012)
131 terr./10 ha (2015)
123 terr./10 ha (2018)
Kooiplas: 183 terr./10 ha (2012)
168 terr./10 ha (2014)
Het Hexel: 144 terr./10 ha (2013)
Bruine Veld: 113 terr./10 ha (2014)
74 terr./10 ha (2019)
Oude Kerkhof: 322 terr./10 ha (2015)
315 terr./10 ha (2017)

Het Oude Kerkhof steekt er met kop en schouders boven uit, maar dit is dan ook een zeer klein gebied (3,2 ha) met veel broedgelegenheid voor diverse vogelsoorten en een heel sterk randeffect. De dichtheid van Landgoed Holland zou groter zijn geweest als een strook bos in het middendeel niet gekapt zou zijn. Maar ja, dat was niet mogelijk i.v.m. de hoogspanningsleiding. In de gekapte strook (grootweg 50 meter breed en 400 meter lang) broeden nu alleen maar Bosrietzangers (9), Kleine Karekieten (2) en Grasmussen (3). Volgens Google Maps is het gekapte deel 2,1 ha groot, hier bevinden zich totaal 14 territoria, waarmee de dichtheid in dit stuk slechts 67 terr./10 ha is. Maar nog altijd is een totaal van 114 terr./10 ha niet slecht, zeker niet voor zo'n jong bos, en is vergelijkbaar met Fayersheide in 2018 en het Bruine Veld in 2014. Voor

wie zich afvraagt waarom de dichtheden in Fayersheide en het Bruine Veld zo afnemen, daar is maar 1 reden voor, nl. boskap en verwijderen van struikopslag. In 2021 ga ik Fayersheide weer inventariseren en ik verwacht dan een nog lagere dichtheid.

Enigszins opmerkelijk was het ontbreken als broedvogel van: Boompieper, Grauwe Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart, Goudhaan, Grote Lijster en Koekoek. En gezien het biotoop zouden Kleine Bonte Specht, Glanskop, Putter, Geelgors en Rietgors ook moeten kunnen en misschien een Ransuil.

Waarschijnlijk zijn enkele van deze soorten niet-jaarlijkse broedvogel of zullen zich er in de toekomst nog vestigen.

Bijzonder vond ik toch wel de 9 terr. Bosrietzanger, 2 terr. Kleine Karekiet, 1 terr. Groene Specht, 2 terr. Wielewaal en 1 terr. Sperwer. De rest was min of meer wel verwacht. De meest algemene soort is - zoals in veel gebieden het geval is - de Zwartkop met maar liefst 24 terr., gevolgd door de Tjiftjaf met 15 terr. Houtduif, Koolmees en Roodborst moeten met 13 terr. de 3e plek delen. Door het Usutu-virus bleef de Merel steken op 12 terr., deze zal hier voor Usutu talrijker zijn geweest.

Een aanwezige IJsvogel in het voorjaar bleek helaas geen broedvogel.

Overzicht broedvogels Landgoed Holland in 2020:

soort	aantal	soort	aantal
Appelvink	2	Koolmees	13
Bonte Vliegenvanger	1	Merel	12
Boomkruiper	1	Pimpelmees	7
Bosrietzanger	9	Roodborst	13
Buizerd	1	Sperwer	1
Ekster	1	Staartmees	1
Fazant	2	Tjiftjaf	15
Fitis	4	Tuinfluit	3
Gaai	4	Vink	9
Grasmus	3	Wielewaal	2
Groene Specht	1	Wilde Eend	2
Grote Bonte Specht	2	Winterkoning	8
Heggenmus	2	Zanglijster	5
Houtduif	13	Zwarte Kraai	2
Kleine Karekiet	2	Zwartkop	24

Al met al geen onaardig lijstje. Ik wil er de komende jaren wat vaker komen om te kijken of zich er nieuwe soorten vestigen. En mogelijk heeft de eerste zich al aangemeld: op 16 december was een roepende Kleine Bonte Specht in de rand langs de Oostermaatweg aanwezig. Hopelijk vindt de vogel er deze winter een partner en mogen we dit voorjaar het eerste broedgeval noteren. Maar het zou ook een broedvogel uit de Kooiplas kunnen zijn, want daar broeden jaarlijks 2-3 paartjes.

Wat mij tijdens de inventarisatierondes wel enorm tegenviel waren de weilanden rondom het gebied, hier zat - op 1 Gele Kwikstaart na - helemaal niets! Soms hoorde je in de verte een Wulp baltsen of vlogen er Scholeksters en Kieviten over, maar direct aangrenzend heb ik geen weidevogels aangetroffen, zelfs geen Patrijs! Aan weerskanten van het bos riep wel regelmatig een Fazant (totaal 2 terr.), maar daarmee heb je het ook gehad. Helaas trof ik op 20 april een dood vrouwtje aan (verkeersslachtoffer), 10 meter buiten het gebied langs de Oosterweilandweg. En dit is iets wat veel gebeurt met Fazanten rondom Vriezenveen, het zijn er al niet veel meer en al jaren worden ze "massaal" doodgereden op met name de N36. Ook de Oosterweilandweg zal de nodige slachtoffers maken en ik hoorde van een vogelliefhebber ook al over slachtoffers op de Rusluiweg. En over de Rusluiweg ben ik altijd heel duidelijk geweest: die weg had daar nooit mogen komen! Maar goed, alles moet wijken voor de welvaart, dus het volbouwen en asfalteren van Nederland is blijkbaar niet te stoppen.

En waar ik in het vroege voorjaar erg van ben geschrokken was de vieze bruine kleur van de sloot aan de zuidkant, de Derde Wetering. Een foto hiervan is te vinden op de volgende pagina. Misschien zeggen sommigen dat dit normaal is in het voorjaar, maar mij lijkt dit geen voorbeeld van een schone afwateringssloot. Volgens mij overleeft vrijwel geen enkele libellenlarve dit, maar goed, ik kan het mis hebben

Foto: Een leeg boerenland aan de zuidoostzijde van Landgoed Holland (28-03-'20) . Opvallend is de zeer smerig ogende sloot, iets wat ik in het verleden ook al aantrof in de Weitemanslanden.

Tijdens mijn rondes heb ik 2 maal kort met eigenaar Hans Holland gesproken en heb hem complimenten gegeven met het mooie bos. Hij gaf zelf aan, dat hij van te voren nooit verwacht had zoveel plezier aan een stuk bos te beleven. Ik heb hem wel aangegeven dat de waarde van het gebied nog verder opgekrikt zou kunnen worden.

Een paar suggesties die ik heb gegeven:

- aan de zonnigste kant van het gekapte deel een strook van minimaal 5 meter breed en enkele 100 meters lang omzetten in een bloemenstrook voor vlinders en bijen (idylle).
- middenin het gekapte deel een ven aanleggen.
- misschien ergens in het open deel wat stekelig struweel bij elkaar plaatsen voor b.v. Grauwe Klauwier.
- en een Torenvalknestkast aan de oostzijde zou ook niet verkeerd zijn.

Ondanks het corona-jaar heb ik afgelopen voorjaar veel plezier beleefd aan de bezoeken aan Landgoed Holland. Ik hoop hier de komende jaren vaker te komen en mijn advies: dat zouden meer mensen moeten doen!

Robert Brunink